

B.A. Part-II (Semester-III) Examination
PERSIAN LITERATURE
(Literature of Classical Language)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

- یادداشت : (۱) ہمہ سوالات لازمند۔
 (۲) پاسخ ہا بزبان فارسی یا اردو یا انگریزی یا ہندی می توانید بنویسید۔

16

سوال نمبر ۱۔ دو تا از اقتباس ہاے زیر را توضیح بدہید :۔

(الف) اسکافی دبیری بود از جملہ دبیران آل سامان رحمہم اللہ۔ و آن صناعت نیکو آموختہ بود و بر شواہق نیکو رفتی و از مضایق نیکو بیرون آمدی و در دیوان رسالت نوح بن منصور محرری کردی۔ مگر قدر او نشا خستہ و بقدر فضل او را نتوانستند از بخارا بہرات رفت نزدیک اہلکین و اہلکین ترکی خردمند بود و ممیز اور اعزیز کرد و دیوان رسالت بدو تفویض فرمود و کار او گردان شد و بسبب آن کہ نو خاستگان در حضرت پدیدار آمدہ بودند بر قدر یمان استخفاف ہی کردند و اہلکین تحمل ہی کرد۔

(ب) پیش ازین در میان ملوک عصر و جبارہ روزگار پیش چون پیشدادیان و کیان و کاسرہ و خلفا رسی بودہ است کہ مفاخرت و مبارزت بعدل و فضل کردند و ہر رسول کہ فرستادندی از حکم و رموز و لغز مسائل با او ہمراہ کردند و در این حالت پادشاہ محتاج شدی بار باب عقل و تمیز و اصحاب راے و تدبیر و چند مجلس در آن نشستندی و برخاستندی تا آنگاہ کہ آن جواہر ہا بر یک وجہ قرار رفتی و آن لغز و رموز ظاہر و ہدیداشدی آنگاہ رسول را گسیل کردند۔ و این ترتیب بر جای بودہ است تا بروزگار سلطان عادل یحییٰ الدولہ والدین محمود بن سبکتگین رحمہ اللہ۔

(ج) پس دیگر روز امیر را بگرماہ جوی مولیان برد بیرون از سرای و آن اسب و استر را ساختہ و تنگ کشیدہ بردر گرماہ بداشتند و رکابداری غلام خویش را بفرمود و از خدم و حشم ہر کس را بگرماہ فرونگذاشت پس ملک را در گرماہ میانگین بنشانند و آب فاتر بروہی ریخت و شربتہی کہ کردہ بود چاشنی کرد و بدو داد تا بخورد و چندانی بداشت کہ اخلاط را در مفاصل نضحی پدید آمد پس برفت و جامہ پوشید و بیامد در برابر امیر بایستاد و سقطنی چند بگفت کہ اے کذا و کذا تو بفرمودی تا مرا بہستند و در کشتی افگندند و در خون می شدند؟

8

سوال نمبر ۲۔ (الف) چہارتا از بیت ہاے زیر را شرح بدہید :۔

(۱) آواز کیست رہبر و روادی محبت

طوفان بود معلم دریائے بیکراں را

- (۲) گر شرط دوستی نهناسی بحسن شمع
اول محبت توبہ پروانہ خوشتر است
- (۳) بیافت عشق در شب چراغ در ظلمات
اگر چه عقل بدنہال روشنائی رفت
- (۴) نہ مہر دوست خواہم نہ کین دشمنانرا
یک جور دوست دارم بے مہر و مہر بانرا
- (۵) بانوش و نیش مردم عالم کرشمہ ہاست
تہم صحتی بمردم دیوانہ خوشتر است
- (۶) ہزار رخنہ ہدام و مرازسادہ دلی
تمام عمر باندیشہ ربائی رفت
- (۷) بابرہمن حدیث محبت رواست لیک
دردام طایر حرم آن دانہ خوشتر است

8

(ب) دوتا از بندہائے شعر را ترجمہ کنید :-

- (۱) چنان دو کفہ سیمین ترازو کہ این کفہ شود ز ان کفہ مائل
ندانستم من اے سیمین صنوبر کہ گردد روز چوین زود زائل
من و تو غافلیم و ماہ و خورشید برین گردون گردان نیست غافل
نگارین منابر گردد مگری کہ کار عاشقان را نیست حاصل

- (۲) دانی کہ خوشہ از چہ سر افگندہ بر زمین
شکر تو میگذارد و اندر ثنائے تست
از قحط و از غلان شود کار خلق تنگ
تا مشکلات درکن مشکل کشائے تست
نیکی بخلق می کن و امید و ارباش
فردائے رستخیز کہ نیکی سزائے تست
گر مردم از رضائے تو غافل نشدہ اند
خوشنودی و رضای خدا در رضائے تست

(۳) اے فرنگی کشتی جنگی دریائی ز تو

راہ آہن علم طی الارض صحرائی ز تو

در ہوا بازور زلیین عرش پیائی ز تو

در زمین بیماری و جہل و فلاکت مال ماست

استراحت خواب راحت عیش و عشرت مال ماست

16

سوال نمبر ۳۔ جاہاے خالی را پر کنید :-

(۱) صائب کے مطابق شعر کی قدر کو کم کر دیتی ہے۔ (۱۔ مردم گزریزی، ۲۔ زور فہمی، ۳۔ خود ستائی)

(۲) سبک ہندی میں کو ترجیح دی گئی ہے۔ (۱۔ معانی و مطالب، ۲۔ رندی و سرمستی، ۳۔ غنائیت)

(۳) سبک ہندی کی غزل کا مرکزی موضوع ہے۔ (۱۔ اخلاقیات، ۲۔ تصوف، ۳۔ عشق)

(۴) صفوی بادشاہوں نے شعراء کو کرنے کا حکم دیا۔ (۱۔ عشقیہ شاعری، ۲۔ رندانہ شاعری، ۳۔ مذہبی شاعری)

(۵) سبک ہندی کی اہم خصوصیات ہے۔ (۱۔ ابہام، ۲۔ سادگی، ۳۔ وطن دوستی)

(۶) ابوطالب کلیم کے دربار کا ملک الشعراء تھا۔ (۱۔ شاہجہاں، ۲۔ جہانگیر، ۳۔ اکبر)

(۷) مرزا عبدالقادر بیدل عظیم آباد (پٹنہ) میں پیدا ہوئے۔ (۱۔ ۱۵۵۴ھ، ۲۔ ۱۵۵۴ھ، ۳۔ ۱۲۵۴ھ)

8

سوال نمبر ۴۔ (الف) کی از اقتباس ہای زیر را ترجمہ بکنید :-

(۱) ناگاہ نظرش بر آن نابینا افتادہ اور ابہ شناخت و بہ کیکی از ملازمان گفت ”این اعلیٰ را بہ وثائق من رسانیدہ نگاہ دار“ و

چون خواجہ بہ خانہ رفت نابینا را پیش خود طلبیدہ آہستہ بہ وی گفت کہ آن کوزہ زر را کہ در محراب فلان مدفون ساختہ

بودی و گم شد باز یافتی؟ نابینا دست دراز کردہ و امن خواجہ بگرفت و گفت ”یا فتم“ خواجہ فرمود کہ این چہ سخن است کہ می

گویی؟“ نابینا گفت ”تا وجوہ منقود گشتہ ہیچ کس نہ گفتہ ام و اکنون کہ از خواجہ این لفظ شنودم دانستم کہ کیفیت حال

چیست“ خواجہ در خندہ افتادہ فرمود تا اضعف آن زر بہ اعلیٰ دادند و ایضا قریہ معمورہ از مملکات خویش بہ وی بخشید۔

(۲) و چون از عقبہ خلافت با گشتم و شب درآمد بہ خواب دیدم کہ همان مسند بر مقامی بس رفیع بود و من بر آن نشستہ و همان

خلعت پوشیدہ اما از تنہائی خوف و وحشت تمام داشتم ناگاہ شخصی بہ شکل زشت و سقائے کریہد و بوی بد پیدا شدہ نزدیک

من بہ نشست چنانچہ از راحۃ منکر او متوہم گشتم کہ ہلاک شوم و متعاقب دیگری بہ صد کراہت و رداۃ آن پیدا آمد و

برہمان مسند قرار گرفت وہم چنین از عقب یک دیگر مردم عنفریت منظر ہر یک از دیگری تیج می آمدند وی نشستند
تا بجای بر من مضیق شدہ نزدیک بہ آن رسید کہ از مسند گونہ سارگردم و از رواج ناخوش ایشان روح از بدن من
مفارقت کند۔ از غایت اضطراب بیدار گشتم۔

8 (ب) یکی از سوالات زیر را پانچ بنویسید:۔

(۱) قصہ ناینا وقاضی را بیان کنید۔

(۲) خواجہ نظام الملک چطور اصلاح شیخ ابو زکریا کرد؟

(۳) پس از عقد سلطان ملک شاہ، خواجہ بہ خواب چہ دید؟ مفصل بیان کنید۔

12 سوال نمبر ۵۔ (الف) گردان کنید و ترجمہ بنویسید:۔

(۱) ماضی مطلق مجہول مثبت (مصدر۔ آراستن)

(۲) ماضی استمراری مجہول مثبت (مصدر۔ نشستن)

(۳) ماضی قریب مجہول مثبت (مصدر۔ خوردن)

(۴) ماضی بعید مجہول مثبت (مصدر۔ آرامیدن)

4 (ب) دو تا را بزبان فارسی ترجمہ کنید:۔

(۱) کل رات جشن منایا گیا۔

(۲) بازار میں آم آگئے ہیں۔

(۳) آج کام پورا کر لیا گیا۔